

Бігич О.Б.

професор кафедри викладання іноземних мов КНЛУ

Окопна Я. В.

викладач кафедри іноземних мов

загальної підготовки

Національного університету харчових технологій

НАВЧАЛЬНА КОМП'ЮТЕРНА ПРОГРАМА-ТРЕНАЖЕР „DEUTSCH NACH ENGLISCH“
ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПЛЮРИКУЛЬТУРНОЇ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ ДРУГОЮ ІНОЗЕМНОЮ
МОВОЮ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

У статті розглядається структура та зміст авторської навчальної комп'ютерної програми-тренажера як засобу формування плюрикультурної професійно орієнтованої комунікативної компетенції в діалогічному мовленні другою іноземною мовою у майбутніх фахівців сфери обслуговування. Проаналізовано етапи формування плюрикультурної професійно орієнтованої комунікативної компетенції в діалогічному мовленні німецькою мовою після англійської, наведено приклади вправ, які майбутні фахівці готельно-ресторанної справи виконують з комп'ютерною підтримкою.

***Ключові слова:** діалогічне мовлення, друга іноземна мова, навчальна комп'ютерна програма-тренажер, професійно орієнтоване навчання.*

Окопная Я.В. Обучающая компьютерная программа-тренажер „Deutsch nach Englisch“ как способ формирования плюрикультурной профессионально ориентированной коммуникативной компетенции в диалогической речи на втором иностранном языке в будущих специалистов сферы обслуживания. В статье представлено описание структуры и содержания авторской обучающей компьютерной программы-тренажера как способа формирования плюрикультурной профессионально ориентированной коммуникативной компетенции в диалогической речи в будущих специалистов сферы обслуживания на втором иностранном языке. Проанализированы этапы формирования плюрикультурной профессионально ориентированной коммуникативной компетенции в диалогической речи на немецком языке после английского. Приведены примеры упражнений, которые будущие специалисты отельного и ресторанного бизнеса выполняют с компьютерной поддержкой.

Ключевые слова: диалогическая речь, второй иностранный язык, обучающая компьютерная программа-тренажер, профессионально ориентированное обучение.

Okopna J.W. The educational computer program –trainer „Deutsch nach Englisch“ as a means of forming plural cultural job-related second language competence in dialogical speech future specialists in the hotel and catering Industry. The article focuses on the structure and system of the author’s educational computer program-trainer for forming plural cultural job-related second language competence in dialogical speech for future specialists in the hotel and catering Industry. The stages of forming plural cultural job-related second foreign language competence in dialogical speech (German after English) have been analyzed. The examples of computer exercises for future specialists in the hotel and catering Industry have been given.

Key words: dialogical speech, second foreign language, educational computer program-trainer, job-related training.

В контексті сучасних реалій, коли замовлення суспільства вимагає нового підходу до іншомовної освіти в немовних вищих навчальних закладах (ВНЗ), що спричинено необхідністю підвищення якості навчання другої іноземної мови (ІМ) за обмеженої кількості навчального часу, відведеного на її вивчення, розробка технології для аудиторної та самостійної позааудиторної роботи з метою оволодіння майбутніми фахівцями сфери обслуговування плюрикультурною професійно орієнтованою комунікативною компетенцією¹ (ППОКК) з використанням комп’ютерних програм набуває неабиякої актуальності.

Особливостям та перевагам технології навчання другої ІМ після першої ІМ, а також дослідженню проблеми залучення комп’ютерних технологій до вивчення ІМ присвячено багато наукових праць (М.А. Бовтенко; А.Л. Буран; М.С. Гришина; М.І. Мельник; Р.П. Мильруд; О.О.Молокович; Е.П. Петрашук; О.В. Пінська; Е.С. Полат; С.В. Радецька; Л.І. Скалій; П.І. Сердюков; Є.В. Якушина; С.А. Фомін; Н.С. Форкун). У більшості з цих досліджень розглядається також проблема подолання явища інтерференції, питання використання різних технологій навчання ІМ, навчання окремих видів мовленнєвої діяльності у мовних та немовних ВНЗ. Проте, проблема

¹ Під терміном ППОКК, зокрема, для галузі знань «сфера обслуговування», ми розуміємо не лише гармонійне поєднання знань двох суміжних ІМ (германських мов: англійської та німецької) та прийомів, якими користуються учасники плюрикультурної комунікації, а й наявність необхідних навичок і вмінь для адекватної оцінки комунікативної ситуації, застосування вербальних та невербальних засобів, які відображають комунікативні наміри, а також здатність ідентифікувати й аналізувати отримані результати комунікативної взаємодії для реалізації безпосереднього зворотнього зв’язку з іншомовним комунікантом [5 - 7].

застосування електронних засобів для навчання діалогічного мовлення (ДМ) другою ІМ в немовному ВНЗ все ще залишається недостатньо вирішеною. Необхідність використання, зокрема, електронних засобів для навчання ДМ пов'язана з розвитком лінгводидактики як науки й появою в ній підходів, що зміщують акценти з метою навчання другої ІМ із загальноосвітніх, розвивальних, виховних тощо, на більш прагматичні й соціально значущі для сучасного мобільного суспільства. Саме тому в професійно орієнтованому навчанні майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи ДМ другою ІМ особливу увагу слід приділити створенню навчальної комп'ютерної програми-тренажера (НКПТ) як супроводу аудиторної та самостійної позааудиторної роботи студентів, що б передбачала обмін фаховою інформацією або її використання в процесі вирішення професійних завдань, це вмотивовує процес говоріння, та як невід'ємної складової методики професійно орієнтованого навчання ДМ другою ІМ [2: 109 – 116; 8: 81 - 83].

Метою нашої статті є опис структури та змісту авторської НКПТ „Deutsch nach Englisch“ (див. рис. 1), розробленої нами для формування ППОКК у майбутніх фахівців сфери обслуговування у ДМ другою ІМ, як одного із раціональних шляхів розв'язання зазначених вище проблем у контексті комунікативного підходу до вивчення другої ІМ в немовному ВНЗ.

Рис. 1. Титульна сторінка авторської навчальної комп'ютерної програми-тренажера „Deutsch nach Englisch“

Основною метою НКПТ „Deutsch nach Englisch“ є формування у майбутніх фахівців сфери обслуговування ППОКК у ДМ другою ІМ шляхом виконання автоматизованих вправ на засвоєння стратегії комунікації в межах таких функціональних типів діалогів: діалог-розпитування (одно-/двостороння ініціатива ведення бесіди), діалог-домовленість, діалог-обмін враженнями/думками (двостороння ініціатива ведення бесіди)²[1: 153]. Допоміжною метою НКПТ „Deutsch nach Englisch“ є надання можливості викладачеві залучення власного творчого доробку та досвіду до формування ППОКК у ДМ другою ІМ через призму опцій частини рубрики «Загальні відомості по роботі з диском „Deutsch nach Englisch“», яка розміщена ліворуч (див. рис. 2). Коротко охарактеризуємо опції тієї частини рубрики, яка передбачена безпосередньо для створення викладачем супроводу аудиторної та самостійної позааудиторної роботи студентів і включає такі опції: 1) методичні рекомендації до курсу

² Зазначені функціональні типи діалогів було відібрано нами у відповідності до професійно орієнтованих потреб майбутніх фахівців сфери обслуговування [5; 6].

Рис. 2. Загальні відомості по роботі з диском

(зазначено цілі, зміст, структуру та основні принципи роботи з НКПТ); 2) завантаження інструментальної програмної оболонки Hot Potatoes (завантаження конструктора для створення електронних вправ); 3) робота з Hot Potatoes (методичні й технічні рекомендації щодо опцій інструментальної програмної оболонки Hot Potatoes для тих, хто працює з цією оболонкою вперше); 4) завантаження Movie Maker (завантаження програми Movie Maker); 5) робота з Movie Maker (методичні рекомендації щодо технічних опцій програми для тих, хто працює з програмою вперше). У такий спосіб, додавши зазначені вище опції до НКПТ „Deutsch nach Englisch“, ми намагалися розширити аудиторію користувачів нашої НКПТ та розв’язати протиріччя між стрімким розвитком досягнень у методиці навчання іншомовного спілкування з використанням інформаційних комп’ютерних технологій та моральною, професійною неготовністю викладачів до їх використання на практичних заняттях з другої ІМ³.

Опції частини рубрики «Загальні відомості по роботі з диском „Deutsch nach Englisch“», які розміщені праворуч (див. рис. 2), включають п’ять етапів: «1 етап» – презентація навчального матеріалу, «2 етап» – тренування, «3 етап» – практика, «4 етап» – систематизація та узагальнення, «5 етап» – творчий доробок викладача. Коротко охарактеризуємо ці опції. Виходячи з того, що серед технологій професійно орієнтованого навчання студентів немовних спеціальностей ДМ другою ІМ провідне місце посідають ігрові технології, які уможливають моделювання не лише комунікативних ситуацій, а й формування у студентів вагомих професійних якостей, до НКПТ, з метою ефективного формування ППОКК у ДМ другою ІМ, ми залучили сюжетну безперервну ділову гру (ДГ) як фонове підґрунтя проблемних навчально-мовленнєвих ситуацій (НМС) у завданнях до автоматизованих вправ НКПТ. Адже, як показали результати розвідувального [4: 186 - 190] та основного природного експериментів, анкетування, усних опитувань студентів, сюжетна безперервна ДГ сприяє максимальному наближенню процесу навчання другої ІМ до реальної професійної діяльності, стимулюванню мовленнєво-мисленнєвої активності студентів, підвищенню мотивації їхнього учіння, подоланню психологічного та лінгвокультурного бар’єрів. Сюжетна безперервна ДГ сприяє

³ Необхідність включення цих опцій до НКПТ обумовлена результатами опитувань викладачів на Міжнародних та Всеукраїнських наукових конференціях (88, 7% респондентів наголосили на потребі у додаткових коментарях та поясненнях до НКПТ).

залученню різноманітних видів учіння студентів до кожної з п'яти опцій НКПТ (1–5 етап, див. рис. 2): індивідуальної, парної та групової роботи під керівництвом викладача.

Пропоновані нами етапи формування ППОКК у ДМ другою ІМ до НКПТ також мають чітку логічну структуру і є співзвучними з поетапним навчанням ДМ другою ІМ. Вагоме місце в них посідають фоновправи, перегляд відеороликів та професійно орієнтовані вправи з акцентом на інформації про невербальне спілкування в межах безперервної ДГ з формування ППОКК у ДМ. Оскільки безперервна ДГ уможливує застосування її професійно орієнтованої сюжетної лінії в усіх чотирьох групах вправ (відповідно до чотирьох етапів навчання ДМ [1:156 - 158]), ми пропонуємо студентам виконання вправ, у межах комплексу створених навчально-методичних матеріалів чотирьох етапів НКПТ та опцій «5 етап» як творчого доробку викладача в такій послідовності: нульова група – вправи на розвиток навичок реплікування; I група – вправи на формування вміння поєднувати репліки у різні види діалогічних одиниць (ДЄ), II група – вправи на створення мікродіалогів з використанням засвоєних ДЄ, III група – вправи на створення власних діалогів різних функціональних типів відповідно до вимог програми та професійно орієнтованих потреб [3: 346 – 358; 5 - 7].

У такий спосіб НКПТ „Deutsch nach Englisch“ у межах опцій «1–5 етап» розподілено на 18 занять (по 9 занять на кожен з навчальних модулів, див. рис. 3): 16 з яких присвячено формуванню ППОКК у ДМ другою ІМ, 2 заняття є контрольними (2 заняття – підсумковий контроль по кожному модулю та 1 заняття – опція «5 етап» – підсумковий контроль).

Рис. 3. „Deutsch nach Englisch“ – заняття для формування ППОКК у майбутніх фахівців сфери обслуговування в ДМ другою ІМ

Структура 16-ти занять ідентична: кожне заняття включає опції п'яти етапів НКПТ, зазначених вище, які відповідають чотирьом етапам процесу формування ППОКК у ДМ другою ІМ у межах безперервної ДГ. За умов обмеженого обсягу статті ми, на жаль, не маємо можливості надати детальні пояснення прикладів з кожної групи вправ. Проте, переслідуючи мету залучення нашого досвіду викладачами інших ІМ, коментарі та інструкції до вправ ми подаємо рідною мовою. Наведемо приклади вправ з формування ППОКК у ДМ другою ІМ. У межах нульового етапу навчання реплікування відбувається шляхом виконання умовно-комунікативних рецептивно-репродуктивних та репродуктивних вправ на імітацію й підстановки, вправ «відповідь - запитання»,

вправ «відповідь на запит інформації» з електронною підтримкою. Приклад вправи нульового етапу формування ППОКК у ДМ другою ІМ на матеріалі теми „Speisen und Getränke“. Тип і вид: рецептивно-репродуктивна умовно-комунікативна вправа на запит інформації за зразком. Мета – навчити майбутніх фахівців сфери обслуговування «реплікування»: швидко й адекватно реагувати на репліку диктора, продукувати ініціативну репліку. Режим роботи: НКПТ – студент / студент – НКПТ; НКПТ – студент 1, НКПТ – студент 2, 3...; студент 1 – НКПТ, студент 2 – НКПТ тощо. Опора: аудіотрек, фото – та відеоматеріали до сюжету ДГ «Im Restaurant», які проектуються на дошку з НКПТ за допомогою опції «1 етап»; картки з ролями студентів для безперервної ДГ, які роздруковуються з НКПТ (опція «1 етап»); карта «меню», яка проектується на дошку з НКПТ або роздруковується за допомогою опції «2 етап». Алгоритм виконання вправи: 1) Студенти прослуховують діалог та переглядають підібрані до нього фото, відео (навчальні матеріали, розміщені в опції «1 етап», проектуються за допомогою цифрового проектора на дошку з НКПТ, див. рис. 4).

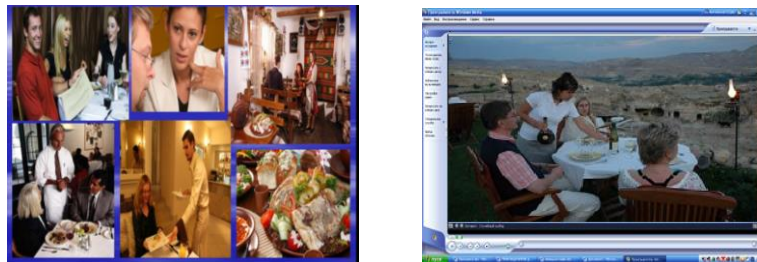

Рис. 4. Фото та відео сюжету ділової гри «Im Restaurant»

2) Студенти прослуховують діалог повторно з опорою на його текст та меню ресторану. Текст діалогу та меню проектується на дошку за допомогою цифрового проектора або роздруковуються з НКПТ (текст діалогу: опція «1 етап», меню до діалогу (див. рис. 5): опція «2 етап»).

Рис. 5. Меню ресторану «PATA NEGRA»

3) Студенти отримують ролі, знайомляться з ними. Роль1 (студент₁): Ви – працівник готелю-ресторану, відвідувачами якого є туристи з різних німецькомовних країн. Запропонуйте гостям фірмовий сніданок вашого закладу, склавши для них відповідне меню. Поцікавтесь, які уподобання та особливості харчування мають Ваші клієнти. Роль2 (студент₂): Ви – відвідувач ресторану, турист з німецькомовної країни. Повідомте працівнику готелю-ресторану про свої гастрономічні уподобання

та особливості свого харчування. Поцікавтесь змістом меню ресторану з метою задоволення своїх гастрономічних потреб та вподобань. (Ролі роздруковуються із НКПТ: опція «1 етап»; див. рис. 6).

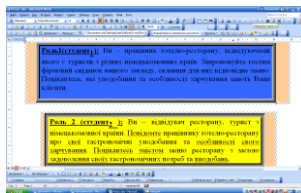

Рис. 6. Ролі до сюжету безперервної ділової гри

4) Студенти переглядають відео з НКПТ (без звуку та зі звуком) і опрацьовують діалог у парах, міняючись ролями. 5) Студенти презентують діалог у парах, міняючись ролями. Форма контролю: з боку викладача, який прослуховує та коригує кожну пару студентів. Якщо студент працює з НКПТ самостійно в позааудиторному режимі, то опція «1 етап» надає йому можливість повторно прослухати діалог та опрацювати його, а опція «2 етап» спрямована на закріплення професійно орієнтованих знань про меню для готельно-ресторанного комплексу. Рівень складності змісту діалогів у кожній із вправ цього етапу зростає від заняття до заняття.

У межах першого етапу викладач зорганізовує та контролює хід безперервної ДГ, поєднуючи навчання ДМ з навчанням інших видів мовленнєвої діяльності. Оволодіння ДЄ відбувається в процесі виконання студентами умовно-комунікативних рецептивно-продуктивних вправ на обмін репліками. Приклад вправи на матеріалі теми «Nachspeisen». Тип і вид: умовно-комунікативна рецептивно-продуктивна вправа на обмін репліками. Мета – навчити студентів самостійно вживати різні види ДЄ. Режим роботи: НКПТ – студент / студент – НКПТ; студент 1 – студент 2; студент 1 – НКПТ – студент 2 – НКПТ, тобто робота студентів у парах з електронною підтримкою. Опора: аудіотрек, підібрані до нього фото – і відеоматеріали за темою (навчальні матеріали розміщено в опції «1 етап»; вони проєктуються за допомогою цифрового проєктора на дошку з НКПТ); картки: з паралінгвістичними сюжетами та підстановчою таблицею до них, картки з підстановчою таблицею-формуляром, картки з ролями студентів для безперервної ДГ, які роздруковуються з НКПТ (опція «1 етап»). Алгоритм виконання вправи: 1) Студенти прослуховують діалог та переглядають підібране до нього фото та відео (навчальні матеріали, розміщені в опції «1 етап», проєктуються за допомогою цифрового проєктора на дошку з НКПТ, див. рис. 7).

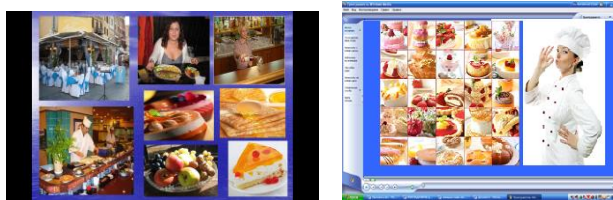

Рис. 7. Фото та відео ділової гри за темою «Nachspeisen»

2) Студенти отримують картки з паралінгвістичними сюжетами та підстановчою таблицею до них, які роздруковуються з НКПТ (опція «1 етап», див. рис. 8).

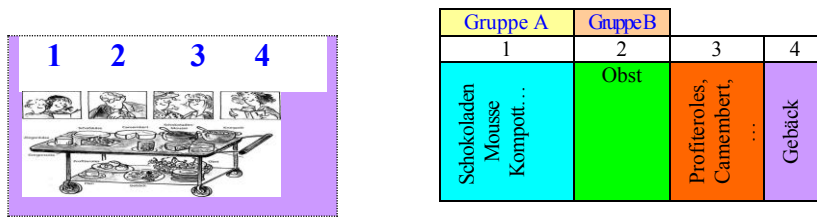

Рис. 8. Паралінгвістичні сюжети до ролей та підстановча таблиця за темою «Nachspeisen» з навчальної комп'ютерної програми-тренажера.

3) Студенти повторно переглядають відео (без звуку та зі звуком) з НКПТ і, працюючи в парах, аналізують паралінгвістичний сюжет та заповнюють таблицю, позначаючи десерти, замовлені з десертного столу. 4) Студенти отримують підстановчу таблицю-формуляр, яка роздруковується з НКПТ (опція «1 етап», див. рис. 9); і повторно прослуховують діалог та заповнюють таблицю-формуляр, занотовуючи замовлення.

Kellner/in	Gäste
1. Wie hat es Ihnen denn _____ ?	2. Das _____ war _____ lich.

Рис. 9. Підстановча таблиця-формуляр

5) Студенти повторно переглядають відео та коригують свої нотатки. 6) Студенти отримують ролі та ознайомлюються з ними. (Ролі роздруковуються із НКПТ опція «1 етап»). Роль 1 (студент₁): Ви – працівник готелю-ресторану. Ваші гості, туристи з Відня, бажають замовити десерт. Погляньте на фото зі стравами та визначте, що саме з десертного столу слід запропонувати кожному з Ваших гостей. Задовольніть їхні гастрономічні потреби. Роль 2.1. (студент_{2,3...}) **Gruppe B**: Ви – гість готелю-ресторану, турист з Відня, який бажає замовити щось легке на десерт. Погляньте на фото зі стравами та визначте, які десерти з десертного столу Вам підходять. Зробіть замовлення для задоволення своїх гастрономічних потреб. Роль 2.2. (студент_{4,5...}) **Gruppe A**: Ви – гість готелю-ресторану, турист з Відня, який бажає замовити щось особливе на десерт. Погляньте на фото зі стравами та визначте, які десерти з десертного столу Вам підходять. Зробіть замовлення для задоволення своїх гастрономічних потреб. 7) Студенти відтворюють діалог у парах, спираючись на заповнену таблицю-формуляр та без неї. Форма контролю: з боку викладача, який прослуховує діалоги кожної пари студентів, записані в цифровому форматі, з подальшою корекцією ДМ студентів на наступному аудиторному занятті. Якщо студент працює з НКПТ самостійно в позааудиторному режимі, то опція «1 етап» надає йому можливість повторно прослухати діалог та опрацювати вживання різних видів ДЄ. Фото – та відеоматеріали до теми в опції «1 етап» переслідують мету

закріплення професійно орієнтованих знань майбутніх фахівців сфери обслуговування про десертне меню для готельно-ресторанного комплексу. Рівень складності змісту діалогів, фото та відеоматеріалів у кожній із вправ цього етапу зростає від заняття до заняття.

У межах другого етапу розвиток уміння вести мікродіалог реалізується в процесі виконання комунікативних рецептивно-продуктивних вправ нижчого рівня з використанням штучно створених вербальних опор (аудіювання / аудіовізування мікродіалогу; бесіда в опорі на мікродіалог, підстановчу таблицю, структурно-мовленнєву схему мікродіалогу, функціональну схему мікродіалогу тощо). Приклад вправи другого рівня формування ППОКК в ДМ другою ІМ на матеріалі теми «Hotelservice». Тип і вид: комунікативна рецептивно-продуктивна вправа нижчого рівня. Мета – навчити студентів об'єднувати засвоєні ДЄ у мікродіалоги. Режим роботи: НКПТ – студент / студент – НКПТ; студент 1 – студент 2; студент 1 – НКПТ – студент 2 – НКПТ, тобто робота студентів у парах та мікрогрупах з електронною підтримкою. Опора: аудіотрек, підібрані до нього фото і відеоматеріали за темою; картки з паралінгвістичними сюжетами та функціональною схемою діалогу до них, картки з ролями студентів для безперервної ДГ, які роздруковуються з НКПТ (опція «1 етап»). Алгоритм виконання вправи. 1) Студенти прослуховують мікродіалоги та переглядають підібране до них фото та відео (навчальні матеріали, розміщені в опції «1 етап», проєктуються за допомогою цифрового проєктора на дошку з НКПТ, див. рис. 10).

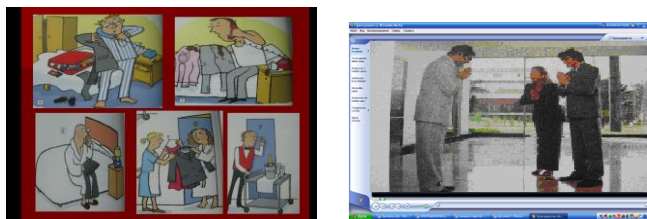

Рис. 10. Фото та відео сюжету за темою «Hotelservice»

2) Студенти отримують картки із зображеннями паралінгвістичних сюжетів та підстановчою таблицею до них, які роздруковуються з НКПТ (опція «1 етап», див. рис. 11).

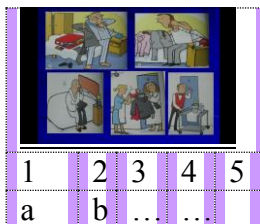

Рис. 11. Паралінгвістичні сюжети та підстановча таблиця за темою «Hotelservice»

3) Студенти повторно прослуховують мікродіалоги з НКПТ і, працюючи в парах, аналізують зображення паралінгвістичних сюжетів та заповнюють підстановчу таблицю, позначаючи, до якого із зображень паралінгвістичних сюжетів підходять озвучені мікродіалоги. 4) Студенти розподіляються на мікрогрупи, отримують ролі за сюжетним змістом мікродіалогів та ознайомлюються з ними. Ролі роздруковуються із НКПТ опція «1 етап» (див. рис. 12).

Рис. 12. Паралінгвістичний сюжет до мікродіалогу

Роль 1 (студент₁): Ви – працівник готельно-ресторанного комплексу. Ваш гість, турист з Австрії, бажає випрасувати свій одяг. Задовольніть потребу гостя. Роль 2.1. (студент_{2,3...}): Ви – гість готельно-ресторанного комплексу, турист з Австрії, який бажає випрасувати свій одяг. Зробіть замовлення для задоволення своєї потреби. 5) На дошку з НКПТ проектується зображення із загальною функціональною схемою до мікродіалогів (опція «1 етап», див. рис. 13).

Привітання + Запит інформації з приводу проблеми, яка виникла	
	Привітання + Повідомлення проблеми
Пропозиція допомоги	
	Згода + вираження сподівань та особистих побажань
Повідомлення строків виконання + Прощання	
	Вдячність + прощання

Рис. 13. Загальна функціональна схема до мікродіалогів

б) Студенти повторно прослуховують мікродіалоги та відтворюють їх у парах за загальною функціональною схемою, постійно змінюючи ролі. Форма контролю: з боку викладача, який прослуховує діалоги кожної пари студентів, записані в цифровому форматі, з подальшою корекцією ДМ студентів на наступному аудиторному занятті. Опрацювання студентом вміння об'єднувати засвоєні ДЄ у мікродіалоги самостійно в позааудиторному режимі відбувається за допомогою опції «3 етап»: студент виконує вправи, організовані інструментальною програмною оболонкою 🍟 Hot Potatoes, яка включена до НКПТ „Deutsch nach Englisch“ (див. рис. 14).

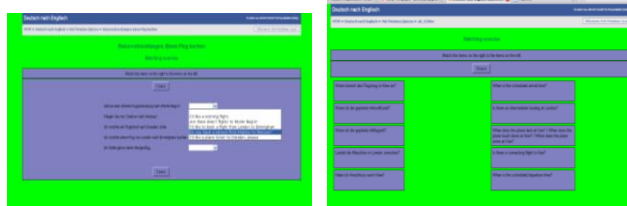

Рис. 14. Вправи, організовані конструктором Hot Potatoes

За допомогою конструктора програми викладач має можливість створити до десяти типів вправ для самостійної позааудиторної роботи студентів із залученням аудіо – , відео – , фото – та текстових матеріалів. Вправи створюються за допомогою п'яти блоків програми. Проте, кожен блок може розглядатися і як самостійна підпрограма. В опції «3 етап» зберігаються вправи для майбутніх фахівців сфери обслуговування в стандартному форматі веб-сторінки, які пройшли експериментальну перевірку. Таким чином, майбутній фахівець сфери обслуговування має можливість на лише відпрацювати стратегію ведення комунікації, а й закріпити лексичний матеріал за умов комп'ютерної підтримки вправ з опції «3 етап». Якщо студент працює з НКПТ в позааудиторному режимі, то опція «1 етап» надає йому можливість повторно прослухати мікродіалоги. Фото – та відеоматеріали до теми в опції «1 етап» переслідують мету закріплення професійно орієнтованих знань майбутніх фахівців сфери обслуговування про десертне меню для готельно-ресторанного комплексу. Рівень складності змісту діалогів, фото – та відеоматеріалів у кожній із вправ цього етапу зростає від заняття до заняття.

У межах третього етапу розвиток умінь вести діалоги різних функціональних типів проходить у процесі виконання комунікативних рецептивно-продуктивних вправ з використанням природних опор⁴. Приклад вправи на матеріалі теми «Kindermenü». Тип і вид: комунікативна рецептивно-продуктивна вправа вищого рівня. Мета – навчити студентів створювати власні діалоги різних функціональних типів на основі запропонованих ролей у межах певної навчальної мовленнєвої ситуації (НМС). Режим роботи: НКПТ – студент / студент – НКПТ; студент 1 – студент 2; студент 1, студент 2 – НКПТ, тобто робота студентів у парах та мікрогрупах з електронною підтримкою. Вправа виконується в режимі одночасної роботи студентів у мікрогрупах (по три-чотири студента в кожній мікрогрупі). При чому, в разі повторного використання ролей, кожна з мікрогруп отримує «меню» з різним змістом й, відповідно, з різними фотозображеннями страв, заявлених у меню. Метою такої варіації є актуалізація професійно орієнтованих знань лексичних одиниць студентів обсязі та створення відповідної навчальної атмосфери, за якої у студентів не буде можливості копіювати або

⁴ Під використанням природних опор ми розуміємо залучення до навчального процесу рекламних брошур, логотипів торгових марок, меню ресторанів, переліків послуг та пропозицій готелів, відеофрагментів художніх фільмів із сюжетами проблемних ситуацій у закладах готельно-ресторанного типу.

дублювати ДЄ один одного. Опора: аудіотрек, підібрані до нього фото – і відеоматеріали за темою як природна опора, які проєктуються за допомогою цифрового проєктора на дошку з НКПТ; картки з ролями для безперервної ДГ, які роздруковуються з НКПТ (навчальні матеріали розміщено в опції «1 етап»); карта «меню» та фото страв, заявлених у меню, які проєктуються на дошку з НКПТ або роздруковуються за допомогою опції «2 етап». Алгоритм виконання вправи. 1) Студенти знайомляться із проблемною НМС шляхом прослуховування діалогу та перегляду фото – та відеосюжетів для створення відповідної атмосфери безперервної ДГ (див. рис. 15).

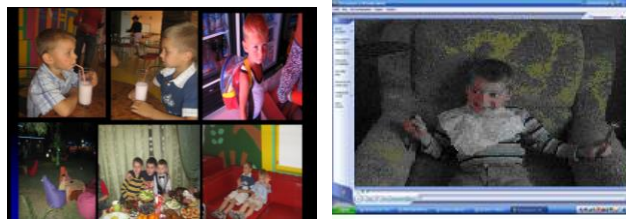

Рис. 15. Фото – та відеосюжет за темою «Kindermenü»

2) Студенти знайомляться зі змістом «Kindermenü» та із фотозображеннями страв, заявлених у меню (див. рис. 16).

Рис. 16. Фото страв, заявлених у «Kindermenü»

3) Студенти обирають ролі та розподіляються на мікрогрупи. Роль 1 (студент₁): Ви – працівник готелю-ресторану. Ваші гості, маленькі туристи із Саксонії, дуже перебірливі та вибагливі до їжі: одні бажають спробувати щось новеньке та особливе, інші мають намір зробити замовлення лише із тих страв, які добре знають й вже неодноразово куштували. Окрім цього, маленькі відвідувачі ще й нерозбірливо розмовляють. Задовольніть гастрономічні бажання гостей, коректно пропонуючи страви та коментуючи їхні смакові якості. Роль 2 (студент_{2,3...}): Ви – маленький гість готелю-ресторану, турист із Саксонії. Продемонструйте вибагливість до їжі та перебірливість. Адже ви хочете спробувати щось новеньке та особливе. Поцікавтесь смаковими якостями страв, які представлені в меню. Пристаньте на пропозицію працівника готелю-ресторану замовити страву, прослухавши лише найпокусливішу пропозицію. Роль 3 (студент_{4,5...}): Ви – маленький гість готелю-ресторану, турист із Саксонії. Продемонструйте вибагливість до їжі та перебірливість. Адже

ви бажаєте замовити лише ту страву, яку добре знаєте й вже неодноразово куштували. Поцікавтесь смаковими якостями страв, які представлені в меню. Пристаньте на пропозицію працівника готелю-ресторану замовити страву, почувши лише найапетитнішу пропозицію з пред'явленого асортименту.

4) Студенти повторно прослуховують діалог, переглядають відео – та фотоматеріали. 5) Студенти складають діалог та неодноразово відтворюють його, щоразу коригуючи та вдосконалюючи. Форма контролю: з боку викладача, який демонструє відеофрагмент, як варіант очікуваного діалогу-домовленості, виконаний у програмі Movie Maker, з метою вдосконалення та порівняння складених мікродіалогів студентами (опція «4 етап» НКПТ). Також дві-три пари студентів демонструють свої діалоги перед академічною групою в аудиторії. Відпрацювання студентом вміння створювати власні діалоги різних функціональних типів на основі запропонованої НМС далі продовжується в самостійному позааудиторному режимі. За допомогою опції «3 етап» НКПТ студент виконує вправи, зорганізовані викладачем в інструментальній програмній оболонці Hot Potatoes, на засвоєння граматичних явищ та лексичних одиниць. В опції «4 етап» майбутній фахівець сфери обслуговування (в разі необхідності) повторно переглядає продемонстровану викладачем презентацію та створює свою власну за запропонованою НМС (див. рис. 16) і разом з відзнятим відео звітує через Інтернет викладачеві.

Рис. 16 Movie Maker презентація студента за запропонованою НМС

Викладач переглядає роботи студентів в on-line режимі, корегує їх й прогнозує хід безперервної ДГ на наступне аудиторне заняття. Отже, студент має можливість не лише відпрацювати вживання певного граматичного явища та лексичного матеріалу за умов комп'ютерної підтримки вправ з опції «3 етап», а й відпрацювати стратегію ведення професійно орієнтованої комунікації в опції «4 етап».

Опція «5 етап» передбачена для доповнень викладачем після перегляду та корекції робіт студентів в on-line режимі: викладач може додатково завантажувати самостійно підібрані фото – та відеоматеріали для подальшого ведення безперервної ДГ, кращі Movie Maker презентації студентів для їх демонстрації на наступному аудиторному занятті з метою заохочення студентів до подальшої творчої співпраці тощо.

Таким чином, виконання студентами II-го курсу професійно орієнтованих продуктивних вправ з акцентом на інформації про невербальне спілкування в межах безперервної ДГ сприяє підвищенню ефективності оволодіння професійно орієнтованими мовленнєвими вміннями ДМ на аудиторних

практичних заняттях з іноземної мови, сприяє розкриттю резервних можливостей студентів, розвиває їхні творчі здібності. Рівень складності змісту діалогів, фото – та відеоматеріалів у кожній із вправ цього етапу зростає від заняття до заняття.

З точки зору організації зворотного зв'язку, вправи 2 та 3 етапів нашої НКПТ (представлені через конструктор Hot Potatoes) є повністю керованими, оскільки до них задається ключ й вони перевіряються автоматично; частково керованими (1 етап), мінімально керованими (4 етап) та некерованими (5 етап), оскільки не перевіряються НКПТ, а надається приклад очікуваної відповіді. Відповіді зберігаються і роздруковуються.

Перспективи подальших наукових розвідок ми вбачаємо в розробці вправ за допомогою описаної вище НКПТ для навчання інших видів мовленнєвої діяльності, зокрема аудіювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. – Вид. 2 – е, випр. і перероб. / Кол. Авторів під керівн. С.Ю.Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.
2. Окопна Я. В. Засоби навчання діалогічного мовлення майбутніх працівників сфери обслуговування в процесі вивчення німецької мови після англійської / Я. В. Окопна // Вісник Київ. нац. лінгв. ун-ту. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2009. – Вип. 16. – С. 109 – 116. – (Серія: Педагогіка та психологія).
3. Окопна Я. В. Методика навчання майбутніх фахівців сфери туризму використовувати паралінгвістичні засоби в усному професійному спілкуванні (німецька мова після англійської) / Я. В. Окопна // Вища освіта України – Додаток 4, том IV (18) – 2009р. – Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» - 574с. - С. 346 – 358.
4. Окопна Я. В. Результати розвідувального експериментального навчання професійно орієнтованого діалогічного мовлення майбутніх фахівців сфери обслуговування (німецька мова після англійської) / Я. В. Окопна // Вісник Харківського національного університету ім.В.Н.Каразіна. - Харків, 2010. – №897 - Вип. 62. – С. 186 – 190. – (Серія: Романо-германська філологія. Методика навчання іноземних мов)
5. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра галузі знань 1401 «СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ», напряму підготовки 6.140101 «ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА», Міністерство освіти і науки України, К., 2007.
6. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра галузі знань 1401 «СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ», напряму підготовки 6.140101 «ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА», кваліфікації 2462.2 «ФАХІВЕЦЬ ІЗ ГОТЕЛЬНОЇ (РЕСТОРАННОЇ) СПРАВИ», Міністерство освіти і науки України, К., 2007.
7. Рамкова Програма з німецької мови для професійного спілкування для вищих навчальних

закладів України. – Кол. авторів: Амеліна С.М., Аззоліні Л.С. та ін. – К.: Ленвіт, 2006 – 90с.

8. Okopna J. Die Besonderheiten des fachlich orientierten Unterrichts im dialogischen Sprechen für künftige Fachleute im Dienstleistungsbereich (Deutsch nach Englisch) // «Перспективи німецької мови та германістики в Україні»: Матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції Асоціації українських германістів (16 – 17 жовтня 2009р.). – Чернівці: «Книги – XXI», 2009. - 128. – С. 81 – 83.